

Herodot, *Historien* I, 86-88: Kroisos und Kyros

Schwacher und starker Aorist Aktiv/Medium, Genitivus Absolutus, σ-Stämme, ι/υ-Stämme (πόλις, βασιλεύς), Reflexivpronomen, indirekte Erzählweise im Acl

Kroisos, der Lyderkönig, hatte im Vertrauen auf ein doppeldeutiges Orakel aus Delphi Persien angegriffen. Doch der Gegner ist übermächtig, die lydische Hauptstadt Sardeis fällt.

Amphore des Myson, frühes 5. Jhdt. (Louvre)

Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε Σάρδεις ἔσχον καὶ αὐτὸν Κροῖσον κατέλαβον ἄρξαντα ἕτη τετταρεσκαίδεκα¹ καὶ κατὰ τὸ χρηστήριον καταπαύσαντα τὴν ἑαυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ

Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κύρον. Ὁ δὲ συννήσας² πυρὴν³ μεγάλην ἀνεβίβασε⁴ ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε καὶ δις ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας ἐν νῶ ἔχων εἴτε⁵ ἀκροθίνια⁶ ταῦτα καθαγίζειν⁷ θεῶν τινί, εἴτε καὶ εὐχὴν⁸ ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβῆ καὶ βουλόμενος εἰδέναι⁹, εἴ τις αὐτὸν δαιμόνων σώσει. Τῷ δὲ Κροῖσῳ ἐστῶτι¹⁰ ἐπὶ τῆς πυρῆς εἰσελθεῖν¹¹ καίπερ ἐν κακῷ ὄντι τοσοῦτῳ, ὡς ἦν σὺν θεῷ λεγόμενον τὸ τοῦ Σόλωνος¹², τὸ »μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον«. Καὶ ἀναστενάξαντα¹³ ἐκ πολλῆς ἡσυχίας τρις ὀνομάσαι »Σόλων«.

Καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας¹⁴ ἐρέσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον λέγει¹⁵. Τοὺς δὲ προσελθόντας ἐπερωτᾶν· Κροῖσον δὲ τέως¹⁶ μὲν σιγὴν¹⁷ ἔχειν ἐρωτώμενον· εἶτα δέ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν· »Ἄνδρα λέγω, ὃν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοις προετίμησα¹⁸ εἰς λόγους ἐλθεῖν¹⁹«. Ὡς δε αὐτοῖς ἄσημα²⁰ ἔλεγε, ἀφηγεῖτο²¹, ὡς ἦλθε ἀρχὴν²² Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, καὶ θεασάμενος πάντα τὸν ἑαυτοῦ ὄλβον ἠτίμασε προειπῶν, ὥσπερ αὐτῷ πάντα συνήνεγκε²³, οὐδὲν μᾶλλον εἰς ἑαυτὸν λέγων ἢ εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἑαυτοὺς ὀλβίους νομίζοντας

¹ τετταρεσκαίδεκα

² συν-νέω

³ ἡ πυρὴ

⁴ ἀνα-βιβάζω

⁵ ἐν νῶ ἔχων εἴτε

⁶ τὰ ἀκρο-θίνια

⁷ καθ-αγίζω (ἅγιος)

⁸ ἡ εὐχή (εὐχομαι)

⁹ εἰδέναι

¹⁰ ἐστῶς, -ῶτος

¹¹ εἰσέρχεται μοι *oder* με

¹² τὸ τοῦ Σόλωνος

¹³ ἀνα-στενάζω

¹⁴ ὁ ἑρμηνεύς, -έως

¹⁵ λέγω *m. dopp. Akk.*

¹⁶ τέως

¹⁷ ἡ σιγὴ

¹⁸ προ-τιμάω

¹⁹ εἰς λόγους ἐλθεῖν τίνι

²⁰ ἄ-σημος

²¹ ἀφ-ηγέομαι, δι-ηγέομαι

²² ἀρχὴν

²³ συμ-φέρει μοι

vierzehn

aufhäufen

Scheiterhaufen

hinaufgehen lassen

übersetze wie εἴτε ἐν νῶ ἔχων

die Spitze des Opferhaufens: besonderes, edles Opfer

weihen

1. Gebet, Bitte 2. Gelöbnis

Inf. zu οἶδα wissen

Part. Perf. zu ἵσταμαι sich stellen: stehend

es kommt mir in den Sinn

der Ausspruch, die Worte des Solon

aufseufzen

Dolmetscher

1. etw. so-und-so nennen 2. etw. mit etw. meinen

eine Zeitlang

Schweigen

sehr, von Herzen wünschen

mit jdm. ins Gespräch kommen

unverständlich

erzählen

hier adv.: zu Beginn, einst

es passiert mir, es stößt mir zu

εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀφηγεῖσθαι, τὴν δὲ πυρὴν ἤδη καίεσθαι²⁴ τὰ περιέσχατα²⁵. Καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων, ἃ Κροῖσος εἶπε, ἐννοήσαντα²⁶, ὅτι αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν ἄλλον ἄνθρωπον γενόμενον ἑαυτοῦ εὐδαιμονία οὐκ ἐλάττονα²⁷ ζῶντα πυρὶ²⁸ ἐδίδου, καὶ ἐπιστάμενον, ὡς οὐδὲν ἐστὶν τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ἀσφαλές²⁹, κελεύειν σβεννύναι³⁰ τὸ καίόμενον πῦρ καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσου. Καὶ τοὺς πειρωμένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι³¹.

Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν³², ὡς ἑώρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν³³, ἀναβοήσασθαι τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον σῶσαι αὐτὸν ἐκ τοῦ παρόντος κακοῦ. Τὸν μὲν δακρύοντα³⁴ ἐπικαλεῖσθαι τὸν θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας³⁵ τε καὶ νηνεμίας συνδραμεῖν νέφη³⁶ καὶ ὕσαι³⁷ ὕδατι ἀφθόνῳ³⁸, κατασβεσθῆναι³⁹ τε τὴν πυρὴν. Οὕτω δὲ μαθόντα τὸν Κύρον, ὡς ἦν ὁ Κροῖσος καὶ θεοφιλῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς ἐρέσθαι τάδε· »Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἔπεισε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ γενέσθαι;« Ὁ δὲ εἶπε· »ᾧ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῆ μὲν εὐδαιμονία, τῇ ἐμαυτοῦ δὲ κακοδαιμονία· αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς πείσας ἐμὲ στρατεῦεσθαι. Οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός⁴⁰ ἐστὶ, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται· ἐν μὲν γὰρ **τῇ** οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ **τῷ** οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. Ἄλλὰ ταῦτα δαίμοσί που φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι.«

Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κύρος δὲ αὐτὸν λύσας ἤγαγέ τε ἐγγύς⁴¹ ἑαυτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθία⁴² εἶχε.

24 καίομαι	brennen (<i>intransitiv</i>)
25 ἔσχατος	äußerster
26 ἐν-νοέω	bedenken
27 ἐλάττων, -ονος	geringer
28 τὸ πῦρ, πυρός	Feuer
29 ἀ-σφαλής, -ές	sicher
30 σβεννύναι	<i>Inf. Präs. zu</i> σβέννυμι löschen (<i>Stamm</i> σβε/σβη)
31 ἐπι-κρατέω τινός	bezwingen, einer Sache Herr werden
32 ἢ μετά-γνωσις, -εως	Um-denken, Sinneswandel
33 κατα-λαμβάνω	<i>hier:</i> in den Griff bekommen, bezwingen
34 δακρύω	weinen
35 αἰθρία καὶ ν-νηνεμία (ὁ ἄνεμος)	blauer Himmel und ("Nicht-Wind" =) Windstille
36 τὸ νέφος, -ους	Wolke
37 ὕω	regnen, <i>zu</i> τὸ ὕδωρ, ὕδατος Wasser
38 ὕδατι ἀ-φθόνῳ	mit ("neid-losem" =) reichlichem Wasser
39 κατα-σβέννυμι	völlig auslöschen; <i>die vorliegende Form hat ein sog. "wucherndes σ"</i> .
40 ἀ-νόητος	unverständlich, töricht
41 ἐγγύς + <i>Gen.</i>	nahe
42 ἢ προ-μηθία	kluge Voraussicht, Beachtung, Achtung